

Tolga-Os Sparebank

– en **LOKALBANK**

Pilar 3 rapport 2023

Offentliggjøring av informasjon i samsvar med offentliggjøringskravene i kapitalkravsregelverket (CRR/CRDIV-forskriften, kapitalkravsforordningen (CRR) del 8)

31. desember 2023

Erklæringer/uttalelser fra styret

Styrets erklæring

Styret holder seg orientert om bankens økonomiske stilling og risikosituasjon gjennom jevnlig rapporter og etablerte varslingsprosesser. Styret har fastsatt strategier, risikoappetitt, planer og retningslinjer for å identifisere, styre, overvåke, kontrollere og rapportere risikoer som banken er, eller kan bli utsatt for. Styret gjennomgår og godkjenner de ovennevnte dokumentene minst årlig. Styret vurderer at risikostyring i Tolga-Os Sparebank er tilfredsstillende og er i samsvar med bankens profil og strategi.

Styrets uttalelse om bankens risikoprofil

Tolga-Os Sparebank er en lokal bank med en sterk markedsposisjon i området Østerdalen. Banken er en viktig driver for både lokalsamfunn, kunder, ansatte og eiere. Banken tilbyr finansielle produkter og tjenester innenfor finansiering, sparing og forsikring mot både privat- og næringssegmentet. Banken inngår i LOKALBANK-alliansen, sammen med ni andre banker.

Styret i banken har vedtatte prinsipper for overordnet internkontroll og satt krav til helhetlig risikostyring. Det er videre fastsatt risikotoleranse for hvert vesentlig risikoområde. Styrefastsatte risikoappetitt og risikorammer implementeres gjennom intern risikostyring. Det er vedtatt egne retningslinjer for hvert vesentlig risikoområde, herunder kredittrisiko, markedsrisiko, operasjonell risiko, likviditetsrisiko, IT og ESG-risiko.

Risikorammer følges kontinuerlig gjennom etablert monitoring- og rapporteringsrammeverk. I de tilfeller der det vurderes at risikoen er større enn det som er akseptabelt, skal det settes i gang tiltak for å redusere risikoen.

Kapitalsituasjonen i banken følges kontinuerlig gjennom interne beregninger og rapporteringer. Styret har fokus på kapitalen er tilpasset mål, strategier, risikoprofil og regulatoriske krav. Dette gjøres gjennom en årlig prosess for evaluering av styring og kontroll, herunder kapitalbehovsvurderinger.

Banken er godt kapitalisert. Ved utgangen av 2023 var ren kjernekapitaldekning, kjernekapitaldekning og total kapitaldekning på hhv. 20,32%, 21,12% og 22,39%. Dette er hhv. 4,32, 3,62 og 2,89 prosentpoeng høyere enn de regulatoriske minimumskravene til kapitaldekning ved utgangen av 2023. Dette er videre 3,03, 1,89 og 0,59 prosentpoeng høyere enn bankens interne kapitalmål til kapitaldekning ved utgangen av 2023. Uvektet kjernekapitalandel var 10,54% ved utgangen av 2023. Dette er 7,54 prosentpoeng over minimumskravet til uvektet kjernekapitalandel på 3 prosent og 5,04 prosentpoeng høyere enn bankens interne kapitalmål for uvektet kjernekapitalandel konsolidert.

Kredittrisiko: Kredittrisiko er det største risikoområdet i banken. Banken har en moderat risikoprofil for kredittrisiko. Det er fastsatt risikorammer for bransjekonsentrasjon, maksimal eksponering mot bedriftsmarked, engasjementstørrelser, forbrukslån og risikoklasser (høy, lav og middels). Boliglån utgjør hoveddelen av bankens utlånsportefølje. Bankens kreditteksponeringer vurderes å ha lav risiko. Lav risiko er dokumentert ved lave historiske tapsnivåer. Gjennomsnittlige tap ligger på 0,11 % av bankens totale portefølje de siste 3 årene. I 2023 var tapsnivået på 0,09 % av total utlånsportefølje. Resultatene fra stresstester som gjennomføres som en del av kapitalbehovsvurderinger, viser også at bankens portefølje har lav kredittrisiko.

Operasjonell risiko: Styring av operasjonell risiko tar utgangspunkt i bankens overordnede retningslinjer for styring av risiko og retningslinjer for operasjonell risiko. Styre har vedtatt at overordnet risikotoleranse for operasjonell risiko er lav. De vesentligste operasjonelle risikoene banken kan være utsatt for er IKT-risiko, risiko knyttet til bankens AHV område, ESG og risiko knyttet til bankens arbeide med GDPR. Risiko for svindel er en økende utfordring og banken har etablert et eget svindelteam som jobber kontinuerlig med preventive tiltak og overvåking av området. Banken har ikke hatt noen vesentlige tap knyttet til operasjonell risiko i 2023 eller i de senere år.

Markedsrisiko: Styring av markedsrisikoen tar utgangspunkt i bankens retningslinjer for markedsrisiko som er underordnet bankens policy for virksomhets- og risikostyring. Styret har fastsatt at overordnet risikotoleranse for markedsrisiko skal være moderat. Eksponeringer mot markedsrisiko er ikke en del av bankens kjernevirksomhet. Bankens har begrenset eksponering mot markedsrisiko gjennom svingninger i aksjekurser, kredittspreader, renter og valutakurser. Banken har ikke hatt noen vesentlige realiserte tap knyttet til markedsrisiko i 2023.

Likviditetsrisiko: Banken styrer likviditetsrisiko i samsvar med policy for likviditetsrisiko og retningslinjene for likviditetsrisiko. Styret har fastsatt rammer for LCR (Liquidity Coverage ratio) and NSFR (Net Stable Funding Ratio), samt rammer for innskuddsdekning. Styret har vedtatt at risikotoleranse for likviditetsrisikoen skal være lav. For å sørge for at likviditetsrisiko holdes på et lavt nivå skal utlån hovedsakelig finansieres ved kundeinnskudd, boligkredittfinansiering, samt langsiktige innlån fra penge- og kapitalmarkedet.

Ved utgangen av 2023 var innskuddsdekning målt i forhold til utlån 91,95 prosent. LCR var på 387 prosent og NSFR på 141 prosent, noe som ligger over regulatoriske krav på hhv. 100 og 100 prosent.

Konserninterne transaksjoner og transaksjoner med tilknyttede parter

Banken har ikke hatt noen transaksjoner internt i konsernet eller med tilknyttede parter som har vesentlig påvirkning på bankens risikonivå i 2023.

Nøkkeltall og figurer

		31.12.2023	31.12.2022
	Tilgjengelige kapital (beløp)		
1	Ren kjernekapital (CET1)	639 002	587 060
2	Kjernekapital	664 002	612 060
3	Total ansvarlig kapital	704 002	651 726
	Risikovektet eksponeringsbeløp/beregningsgrunnlaget		
4	Totalt risikovektet beløp/beregningsgrunnlag	3 143 933	2 879 026
	Kapitaldekning (% av beregningsgrunnlaget)		
5	Ren kjernekapitaldekning (%)	20,32 %	20,39 %
6	Kjernekapitaldekning (%)	21,12 %	21,26 %
7	Total kapitaldekning (%)	22,39 %	22,64 %

	Liquidity Coverage Ratio		
15	Totale likvide eiendeler av høy kvalitet (HQLA) (vektet verdi - gjennomsnitt)	474 036	455 833
EU 16a	Utbetalinger - Total vektet verdi	410 632	400 989
EU 16b	Innbetalinger - Total vektet verdi	338 976	250 805
16	Total netto ut- og innbetalinger (justert verdi)	122 359	212 748
17	Liquidity coverage ratio (%)	387 %	214 %
	Net Stable Funding Ratio		
18	Total tilgjengelig stabil finansiering	5 446 410	4 779 380
19	Krav til total stabil finansiering	3 849 678	3 439 905
20	NSFR ratio (%)	141 %	139 %

Attestasjon

Denne pilar 3-rapporten inneholder informasjon som kreves etter gjeldende krav for offentliggjøring i kapitalkravs-regelverket. Rapporten er utarbeidet i samsvar med bankens retningslinjer for offentliggjøring av finansiell informasjon, samt i samsvar med interne prosesser, systemer og kontroller.

Tolga, 31.desember 2023 / 18. juni 2024

Bjørg Ryen
Styrets leder

Berit V-J Stubsjøen
Styrets nestleder

Per Johan Gjeltén
Styremedlem

Kjell Kulvedrøsten
Styremedlem

Morten Aakerøien
Styremedlem (ans. repr)

Per Arild Eggen
Adm Banksjef

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	7
1.1 Formål	7
1.2 Konsolidering	7
1.3 Proporsjonalitetsprinsippet	8
2. Prosessen for utarbeidelse av rapporten	8
3. Ikke-vesentlig, fortrolig og konfidensiell informasjon	9
4. Frekvens og publisering	9
5. Risikostyring	10
6. Kapital- og likviditetssituasjon	16
6.1 Kapitalkrav og beregningsgrunnlag	16
6.2 Nøkkeltall	17
7. Godtgjørelsesordninger	18

1. Innledning

1.1 Formål

Denne rapporten gir informasjon om risikostyring, kapital- og likviditetssituasjon, samt informasjon om godtgjørelsesordninger i Tolga-Os Sparebank. Rapporten er utarbeidet i tråd med gjeldende offentliggjøringskrav i kapitalkravsforordningen (CRR) med tilhørende tekniske standarder (RTSer) som er inkorporert i CRR/CRD IV-forskriften, samt veiledninger fra den europeiske banktilsynsmyndigheten (EBA) på området.

Informasjonen er gitt på konsolidert nivå og er basert på data per 31. desember 2023. Hvis det på enkelte områder benyttes et annet tidspunkt, presiseres dette særskilt. Alle tall er oppgitt i tusen NOK med mindre annet fremgår.

1.2 Konsolidering

Tabellen nedenfor gir en oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper eller felleskontrollert virksomhet, selskaper hvor investeringen er fratrasket i ansvarlig kapital og selskaper i konsernet som ikke er konsolidert og hvor investeringen ikke er fratrasket i ansvarlig kapital.

Selskaper hvor investeringen er fratrasket i ansvarlig kapital

Navn	Antall aksjer	Bokført verdi	Forretnings-kontor	Type virksomhet
SDC	9 926	6 161	Ballerup, Danmark	Rådgivning IT
Eika Boligkreditt AS	6 004 943	25 656	Oslo	Kredittformidling
Eiendomskreditt AS	12 628	2 161	Bergen	Kredittformidling
Kredittforeningen for Sparebanker	690	844	Bergen	Kredittformidling
VN Norge AS	814	644	Oslo	Andre tjenester tilknyttet finansieringsvirksomhet
Spama AS	45	70	Oslo	Rådgivning
Gjensidige Forsikring ASA	10 500	1 969	Oslo	Forsikringsformidling
Brage Finans AS	742 935	17 786	Bergen	Kredittformidling
Verd Boligkreditt AS	25 425	27 241	Bergen	Kredittformidling
Frende Holding AS	38 839	23 450	Bergen	Forsikringsformidling
Toten Sparebank	1 700	350	Lena	Bankvirksomhet
Sparebanken Øst	5 000	251	Hokksund	Bankvirksomhet
Jæren Sparebank	1 800	475	Bryne	Bankvirksomhet
Næringsbanken ASA	2 349	7	Moelv	Bankvirksomhet
Norne Securities AS	87 004	708	Bergen	Investerings tjenester og tilknyttede tjenester

Selskaper som ikke er konsolidert og hvor investeringen heller ikke er fratrasket i ansvarlig kapital

Navn	Antall aksjer	Bokført verdi	Forretnings-kontor	Type virksomhet
LB Samarbeidet	2 000	200	Trondheim	Andre tjenester tilknyttet finansieringsvirksomhet

1.3 Proporsjonalitetsprinsippet

Tolga-Os Sparebank oppfyller kravene for å bli definert som «en liten og ikke-kompleks» bank etter CRR artikkel 4(1)(145). Disse kravene er følgende:

- Forvaltningskapital er mindre/lik 5 mrd euro
- Ikke krav om eller forenklet krav til gjenopprettingsplaner/krisehåndtering
- Handelsportefølje er mindre/lik 5 prosent av forvaltningskapitalen og er mindre/lik 50 millioner euro
- Verdien av derivater i handelsporteføljen er mindre/lik enn 2 prosent av balanseførte og ikke-balanseførte poster, samt at total derivatportefølje er mindre/ lik 5 prosent
- Mer enn 75 prosent av eiendeler og forpliktelser er med motparter innenfor EU/EØS
- Banken bruker ikke interne modeller for å beregne kapitalkrav
- Banken har ikke kommunisert til tilsynsmyndighetene om at banken har innvendinger mot å bli kvalifisert som små, ikke-kompleks bank.
- Banken har ikke fått beskjed fra Finanstilsynet om at banken ikke blir definert som en «liten og ikke-kompleks» bank.
-

Bankens egenkapitalbevis er notert på Euronext Growth. Bankens obligasjoner er notert på Nordic ABM.

Informasjonen i denne rapporten bygger på offentliggjøringskravene (CRR artikkel 433b) for «mindre og ikke-komplekse» foretak som ikke har noterte verdipapirer på et regulert marked.

2. Prosessen for utarbeidelse av rapporten

Pilar 3-rapporten er utarbeidet i tråd med bankens retningslinjer for offentliggjøring av finansiell informasjon. Retningslinjene godkjennes av styret. Hovedelementer/prinsipper i retningslinjene er følgende:

- Pilar 3-rapporten utarbeides i samsvar med regulatoriske krav for offentliggjøring
- Interne prosesser, systemer og kontroller sørger for informasjonen i pilar 3-rapporten er korrekt.
- Informasjon i pilar 3-rapporten gir tilstrekkelig informasjon til markedsaktører og tredje parter om bankens risikoprofil.
- Pilar 3-rapporten går gjennom samme verifiseringskontroller som styrets årsberetning.

Denne rapporten ble utarbeidet av økonomi og risk, og godkjent av styret.

3. Ikke-vesentlig, fortrolig og konfidensiell informasjon

Etter CRR artikkel 432 kan banken unnlate å offentliggjøre informasjon som enten er ikke-vesentlig, fortrolig eller konfidensiell. Bankens har vurdert, basert på kriterier gitt i EBAs retningslinjer EBA/GL/2014/14 (*Guidelines on materiality, proprietary and confidentiality and on disclosure frequency under Articles 432(1), 432(2) and 433 of Regulation (EU) No 575/2013*), hvorvidt det foreligger en slik informasjon etter offentliggjøringskravene. Bankens har kommet til konklusjon at informasjonen som bankens må offentliggjøre i pilar 3-rapporten etter offentliggjøringskravene, ikke faller under unntakene gitt i artikkel 432 i CRR. Bankens benytter seg ikke av unntaket for offentliggjøring av informasjon i denne rapporten.

4. Frekvens og publisering

Denne rapporten publiseres årlig sammen med publisering av årsrapporten eller rett etter publisering av årsrapporten.

Rapporten er tilgjengelig på bankens nettsider www.tos.no.

5. Risikostyring

5.1. Helhetlig risikostyring

Risiko- og kapitalstyring skal støtte opp bankens strategiske utvikling og mål, samt sørge for finansiell stabilitet og forsvarlig forretningsdrift. Bankens policy for virksomhets- og risikostyring gir et overordnet bilde av risikostyringen i banken, i tillegg til egne policydokumenter for de viktigste risikoområdene – illustrert i figuren under.

Styret fastsetter bankens risiko- og kapitaltoleranse og konkretiserer dette gjennom mål og rammer.

Bankens rammer for risikotoleranse pr risikotype :

Risikotype	Risiko-toleranse	Vurdering/kommentar
Kredittrisiko	MODERAT	Med kredittrisiko forstås risiko for tap av hovedstol og renter samt risiko for ekstra kostnader knyttet til at bankens låne- og kredittkunder ikke oppfyller sine betalingsforpliktelser iht. avtaler. Dette samtidig med at etablerte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Kredittrisiko omfatter også tapsrisikoen knyttet til avgitte garantier for oppfyllelse av kunders forpliktelser
Likviditets-risiko	LAV	Med likviditetsrisiko forstås risikoen for at banken ikke klarer å innfri sine gjeldsforpliktelser. Likviditetsrisiko er også risikoen for at banken ikke kan refinansiere sin gjeld og/eller finansiere sin aktivitet uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av ekstra dyr finansiering, eller i form av prisfall på likvide eiendeler som må realiseres

Markedsrisiko	MODERAT	Med markedsrisiko forstås risiko for tap som følge av svingninger i aksjekurser, kredittspreader, renter og valutakurser. Risiko for tap ved svingninger i aksjekurser og kredittspreader er knyttet til bankens beholdning av finansielle instrumenter, mens risiko for tap ved svingninger i valutakurser og renter både er knyttet til bankens beholdning av finansielle instrumenter og dens øvrige virksomhet
Operasjonell risiko	LAV	Med operasjonell risiko menes risiko for tap som følge av utilstrekkelige/sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser. Dette omfatter juridisk risiko, compliance risiko, belønnings/insentivrisiko og omdømmerisiko
Risiko for hvitvasking og terrorfinansiering	LAV	Risikoen for at banken og bankens produkter/tjenester blir benyttet til hvitvasking og terrorfinansiering samt at banken ikke er compliant iht lovverk og forskrifter. Dette inkluderer risiko for sanksjoner fra myndighetene, risiko for økonomisk tap (f.eks. erstatningsansvar) samt omdømmerisiko eller pålegg.
IKT-risiko	LAV	Risikoen for at banken og bankens produkter/tjenester blir utilgjengelig pga mangler i kommunikasjon, datalagring, informasjonsbehandling etc samt datainnbrudd. Risiko for at banken ikke etterlever interne retningslinjer og rutiner for IKT-virksomheten og IKT-forskriften,
Risiko for brudd på personvernregelverk (GDPR)	LAV	Risiko for at banken ikke etterlever personvernregelverket. Dette inkluderer risiko for sanksjoner fra myndighetene, risiko for økonomisk tap (f.eks. erstatningsansvar) samt omdømmerisiko eller pålegg.
Risiko for brudd på bærekraft og klimarisiko (ESG-risiko)	LAV	Risiko for brudd på retningslinjene for samfunnsansvar og bærekraft. Dette inkluderer risiko for sanksjoner fra myndighetene, risiko for økonomisk tap (f.eks. erstatningsansvar) samt omdømmerisiko eller pålegg.
Strategisk risiko	LAV	Dette er risiko for uventede tap eller sviktende inntjening knyttet til strategiske valg, som for eksempel vekstambisjoner, inntreden i nye markeder, oppkjøp eller valg av samarbeidsallianse.
Compliance-risiko	LAV	Compliancerisiko er risikoen for brudd på lover, forskrifter, andre relevante myndighetsbestemmelser og interne regelverk, som blant annet innebærer; brudd på etiske retningslinjer, risiko for sanksjoner fra myndighetene, risiko for økonomiske tap mv.

Kapital- og likviditetsstyring (ICAAP / ILAAP)

ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) er bankens egen prosess for å vurdere bankens kapitalbehov. Kapitalsituasjonen vurderes med hensyn til bankens risiko, og en analyse av denne. Sett i sammenheng med forventet finansiell utvikling, regulatoriske kapitalkrav og markedets forventning har styret i dette dokumentet besluttet minimumsmål for ren kjernekapital, kjernekapital og ansvarlig kapital. Disse målene er også vurdert opp mot ulike stresstester.

Ved beregning av samlet kapitalbehov (for alle risikoene) kan det argumenteres for at de ulike risikoene ikke vil materialisere seg samtidig, og at det derfor eksisterer diversifikasjonseffekter som innebærer at det samlede kapitalbehovet er lavere enn summen av kapitalbehovet for de enkelte risikoene. Banken har imidlertid valgt å legge en konservativ tilnærming til grunn, og ser derfor bort fra slike effekter.

ICAAP- beregningen innebærer en analyse og beregning av kapitalbehov for disse risikoene: kredittrisiko, likviditetsrisiko, markedsrisiko, operasjonell risiko, konsentrasjonsrisiko, eiendomspris risiko, forretningsrisiko, strategisk risiko, omdømmerisiko og ESG.

Beregning av kapitalbehov for enkeltrisikoeer gjøres ved hjelp av ulike metoder. Banken stresstester hvilken effekt et alvorlig økonomisk tilbakeslag eller nedgangskonjunktur kan ha for kapitaldekningen. I tillegg gjennomføres en reversert stresstest. I en reversert stresstest bestemmes det et nivå på kapitaldekningen som er så lavt at banken risikerer å bli satt under administrasjon eller overtatt av andre banker. Deretter simuleres med ulike kombinasjoner av parameterverdier som i sum gir det nivå på kapitaldekningen man har bestemt. Hensikten med reversert stresstest er å gi banken ytterligere kunnskap om hvor mye som skal til før bankens kapitaldekning faller under et kritisk nivå. Det gjennomføres også stresstest av likviditetsrisiko. Bankens styre og ledelse og har deltatt aktivt i prosessen med bankens ICAAP- beregning. Konklusjonene i beregningen hensyntas i bankens strategi- og budsjettprosess.

Gjenopprettingsplan

Banken har utarbeidet en gjenopprettingsplan som er vedtatt i styret og som er en integrert del av bankens rammeverk for risikostyring. Planen omfatter en oversikt over indikatorer for kapital, likviditet, lønnsomhet og eiendelskvalitet som banken følger opp for å overvåke risikoen for kapital- og likviditetsmangel i banken. Planen inneholder i tillegg en detaljert oversikt over tiltak banken kan iverksette dersom en stress situasjon inntreffer. Planen angir også bankens kapasitet for gjenoppretting av kapital og likviditet gitt en generell og en bankspesifikk krise.

Banken har en beredskapsgruppe som er ansvarlig for å gjennomføre beredskapsplanen iht. gjenopprettingsplanen.

Banken har etablert egen compliancefunksjon og risikostyringsfunksjon.

5.2 Omtale av risikotyper

Kredittrisiko

Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav.

Banken skal ha moderat kredittrisiko og skal kunne betjene personkunder over hele landet, mens det for bedriftskunder gjelder en geografisk avgrensning til bankens nærområde. Det er rammer

for eksponering innenfor ulike bransjer, og det er rammer for porteføljekvalitet. Det er etablert kvartalsvis rapportering til styret på kredittområdet. Utlån både til person- og bedriftsmarkedet skal sikres med pant i bolig eller andre realiserbare objekter. Styret har delegert utlånsfullmakt til banksjef, som igjen har delegert dette videre i organisasjonen basert på kompetanse og risiko innenfor ulike segmenter og produkter.

Store engasjement kan i seg selv utgjøre en stor risiko. Dette gjør seg særlig gjeldende hvis de utgjør en stor andel av den totale portefølje og samtidig er konsentrert om enkelte bransjer eller næringer. Det er derfor begrensning på hvor mange store engasjement banken kan ha.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at en bank ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Nivået på institusjonens ansvarlige kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid.

Styret har vedtatt at banken skal ha lav likviditetsrisiko noe som innebærer en forsvarlig og langsiktig funding samt en likviditetsbuffer som gir tilgang på nødvendig kapital i en eventuell krisesituasjon. Banken har god forfallsstruktur på fundingen (obligasjonslån) og meget god innskuddsdekning.

Likviditetsprognoser utarbeides og rapporteres til styret kvartalsvis mens det for øvrig er månedlig rapportering til styret på likviditetsområdet.

Markedsrisiko

Markedsrisiko defineres som risiko for tap av verdier knyttet til porteføljer av finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, valutakurser, renter og råvarepriser. Bankens skal ha en moderat eksponering mot markedsrisiko i form av åpne posisjoner som følge av inn- og utlånsaktiviteten og/eller posisjoner i ulike typer finansielle instrumenter. Formålet med eksponeringen er å oppnå meravkastning, men eksponeringen skal skje innenfor moderate rammer. Bankens eksponering rapporteres månedlig til bankens ledelse og kvartalsvis til bankens styre.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser.

For å avdekke den operasjonelle risikoen har banken rutiner for internkontroll. I sin gjennomgang av internkontrollen og analyse av bankens risikoer, benytter administrasjonen en risikomatrix der vi har identifisert og vurdert bankens risikoer på disse hovedområdene:

1. Strategi, visjon, policy
2. Kunderettet virksomhet (lån, innskudd, betalingsformidling, depot mm)
3. Funding, likviditet, styring av finansielle risikoer
4. Økonomistyring
5. Ansatte/organisasjon
6. Regnskap og rapportering
7. IKT
8. Andre driftsmidler eks. IKT

Analysen er forankret i organisasjonen ved at hver enkelt avdeling har bidratt på sine områder med sine vurderinger. Matrisen gir viktig input til ICAAP beregningen ved vurdering av operasjonell risiko, og den fremlegges for styret.

Banken skal ha lav operasjonell risiko, og har stadig fokus på hvordan vi best mulig kan etterleve og tilpasse oss nye lover og forskrifter.

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko defineres som risiko for tap som følge av konsentrasjon om:

- Individuell konsentrasjon
- Bransjekonsentrasjon
- Regional konsentrasjon

Det fins ulike måter å måle konsentrasjonsrisiko på. Store banker med avanserte risikostyringsverktøy benytter ofte egne modeller som enten eksplisitt eller implisitt måler konsentrasjonsrisiko og som også benyttes for kapitalbehovsvurdering. Vi har ikke slike verktøy tilgjengelig og må basere oss på enklere tilnærminger som er nærmere beskrevet i bankens ICAAP-dokument.

Konsentrasjonsrisiko styres ved hjelp av rammer for eksponering i bankens kredittpolicy, for eksempel rammer for størrelse på engasjement mot enkeltkunder eller samlet engasjement mot én enkelt bransje eller sektor. Eksponering i forhold til gjeldende rammer rapporteres til styret kvartalsvis.

ESG-Risiko

Klimarisiko er risiko knyttet til klimaendringer som kan føre til økt kredittrisiko og finansielle tap, samt omdømmerisiko og konsekvenser for finansiering. Overgangsrisiko vurderes som mest relevant risiko for banken, da det gjelder risiko knyttet til samfunnets tilpasning til klimaendringer, nye reguleringer, ny teknologi og endret etterspørsel og adferd fra investorer og forbrukere. Banken har definert 3 bærekraftsmål som banken skal sette fokus på og det har blitt utledet og gjennomført aktiviteter innen området klima- og bærekraft.

Banken er siden 2021 sertifisert gjennom ordningen Miljøfyrtårn, rapporterer på åpenhetsloven og på bærekraft.

Eiendomspriserisiko

Denne risikotypen defineres som risiko for uventet verdifall på institusjonens eiendommer eller i porteføljer av eiendomsinvesteringer. Eiendomspriserisiko knyttet til utlån til eiendomssektoren eller eiendeler som sikkerhet dekkes under kredittrisiko og konsentrasjonsrisiko. Banken eiendommer er bokført til 12,8 mill kroner. Et verdifall på disse eiendommene anses for å være en lav risiko.

Forretningsrisiko

Forretningsrisiko defineres som risikoen for uventede inntektssvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeatferd. Risikoen vurderes av bankens styre en gang hvert år eller oftere ved behov.

Strategisk risiko

Risiko for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp. Banken anser risikoen for sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp som lav.

5.3 STRESSTESTRAMMEVERK

Likviditetsrisiko

Stresstesting benyttes for å avdekke om etablerte likviditetsbuffere er tilstrekkelige for å dekke opp for prognostiserte likviditetsutganger.

Stresstesten viser utnyttelsen av likviditetsbuffere for fire ulike scenarier (normal, systemkrise, foretakskrise og kombinasjon foretakskrise / systemkrise). I beregningene er det tatt ulike forutsetninger om innskuddsbortfall og refinansieringsmuligheter og banken benytter overlevelsessevne som overordnet styringsmål. Denne måles ut ifra hvor lang tid likviditeten kan dekkes ved bruk av etablerte likviditetsbuffere og refinansieringsmuligheter før banken er ute av stand til å gjøre opp sine forpliktelser. Ved årsskifte var overlevelsessevnen større enn 12 måneder, og dette er også bankens målsetning for likviditets stress.

Markedsrisiko

Renterisiko vurderes på bakgrunn av at hele rentekurven for et parallelt skift på 2 prosent i stress scenarioet. For beregning av tapspotensiale i kredittspread benyttes Finanstilsynets stresstestmodell for kredittspreadrisiko. Tapsrisikoen beregnes for ulike risikoklasser basert på rating, med fastsatte spreadendringer. Beregningen hensyntar bankens faktiske posisjoner, målt til markedsverdi og gjenværende løpetid. Sum tapspotensial vil da utgjøre bankens kredittspread risiko.

Tapspotensialet for valuta beregnes ut ifra et scenario hvor valutakursene endrer seg med 25%. Beregningen baserer seg på bankens samlede netto valutaposisjon.

Tapspotensiale for aksjerisiko beregnes ut ifra et stress scenario hvor markedsverdien på aksjene faller med inntil 45%. Beregningen skal legge til grunn markedskurser.

Kredittrisiko

I tilknytning til ICAAP gjennomføres en stresstest hvor banken tester kredittrisiko. Tapsprosentene tar utgangspunkt i stressbanen i siste data fra Finanstilsynet. Scenarioet bygger på en tenkt negativ utvikling i norsk økonomi de neste 3 årene. Tapsprosentene gjelder for alle 3 årene og med utgangspunkt i bankens utlånsportefølje med fradrag for tapsavsetninger.

Kapitaldekning

I tilknytning til ICAAP gjennomføres en stresstest hvor banken simulerer effekten på kapitaldekningen. Modellen er definert som en ekstraordinær generell krise der det er mulig å stresse på utlånstap, tap verdipapirer, reduserte inntekter av renter og provisjoner og økte kostnader. I tillegg er det mulig å simulere på økt mislighold og boligprisfall som gir økt beregningsgrunnlag. Effekten av tilbakeslaget blir vist over 3 år og minst ett av årene skal vise underskudd. Stresstesten benyttes for å vurdere om bankens konsoliderte kapitaldekning har et tilstrekkelig nivå. Beregningene tar utgangspunkt i bankens konsoliderte kapitaldekning.

6. Kapital- og likviditetssituasjon

6.1 Kapitalkrav og beregningsgrunnlag

Banken bruker standardmetoden ved beregning av kapitalkravet for kredittrisiko. Beregninger for operasjonell risiko er basert på basismetoden og beregninger knyttet til markedsrisiko baseres på standardmetoden. Nedenfor presenteres beregningsgrunnlag og kapitalkrav for Tolga-Os Sparebank per 31. desember 2023:

	Totalt beregningsgrunnlag/totale risikovektede eiendeler (TREA)		Totalt kapitalkrav
	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2023
Kredittrisiko (unntatt CCR)	2 887 911	2 658 053	231 033
Hvorav standardmetoden	2 887 911	2 658 053	231 033
Hvorav grunnleggende IRB (F-IRB)			
Hvorav slotting-metode			
Herav egenkapitalposisjoner under enkel risikovektmetode			
Hvorav avansert IRB (A-IRB)			
Motpartsrisiko - CCR			
Hvorav standardmetode			
Hvorav intern modellmetode (IMM)			
Hvorav eksponeringer mot en CCP (sentral motpart)			
Herav justeringer for risiko for svekket kredittverdighetskredittvurderingsjustering - CVA			
Hvorav andre CCR			
Oppgjørskrisiko			
Verdipapiriseringseksponeringer utenfor handelsportefølje (etter cap)			
Hvorav SEC-IRBA			
Hvorav SEC-ERBA (inkludert IAA)			
Hvorav SEC-SA			
Hvorav 1250% / fradrag			
Posisjons-, valuta- og råvarerisiko (markedsrisiko)			
Hvorav standardmetoden			
Hvorav IMA			
Store eksponeringer			
Operasjonell risiko	256 021	220 973	20 482
Hvorav basismetoden	256 021	220 973	20 482
Hvorav sjablongmetoden			
Hvorav AMA-metoden			
Beløp under terskelverdiene for fradrag (250 % risikovekt)			
Totalt	3 143 932	2 879 026	251 515

[Totalt beregningsgrunnlag har økt fra 2 879 026 til 3 143 933 i perioden 31. desember 2022 – 31. desember 2023. Hovedgrunnen til dette er en økning i eksponering av engasjementer med pantesikkerhet i eiendom (utgjør 84% av økningen nominelt).

6.2 Nøkkeltall

Tabellen under gir en oversikt over bankens nøkkeltall knyttet til kapital- og likviditetssituasjon:

		31.12.2023	31.12.2022
	Tilgjengelige kapital (beløp)		
1	Ren kjernekapital (CET1)	639 002	587 060
2	Kjernekapital	664 002	612 060
3	Total ansvarlig kapital	704 002	651 726
	Risikovektet eksponeringsbeløp/beregningsgrunnlaget		
4	Totalt risikovektet beløp/beregningsgrunnlag	3 143 933	2 879 026
	Kapitaldekning (% av beregningsgrunnlaget)		
5	Ren kjernekapitaldekning (%)	20,32 %	20,39 %
6	Kjernekapitaldekning (%)	21,12 %	21,26 %
7	Total kapitaldekning (%)	22,39 %	22,64 %
	Ytterligere kapitalkrav for å håndtere andre risikoer enn risikoen for overdreven gjeldsoppbygging (som % av beregningsgrunnlaget)		
EU 7a	Ytterligere krav til egenkapital for å håndtere andre risikoer enn risikoen for overdreven gjeldsoppbygging (%)	2,3 %	2,8 %
EU 7b	hvorav: skal bestå av ren kjernekapital (prosentpoeng)	1,3 %	2,8 %
EU 7c	hvorav: skal bestå av kjernekapital (prosentpoeng)	1,7 %	2,8 %
EU 7d	Totale SREP-krav til kapital (%)	10,3 %	10,8 %
	Kombinert buffer og samlet kapitalkrav (som % av beregningsgrunnlaget)		
8	Kapitalbevaringsbuffer (%)	2,5 %	2,5 %
9	Institusjonsspesifikk motsyklisk kapitalbuffer (%)	2,5 %	2,0 %
EU 9a	Systemrisikobuffer (%)	4,5 %	3,0 %
11	Kombinert bufferkrav (%)	9,5 %	7,5 %
EU 11a	Samlet kapitalkrav (%)	19,8 %	18,3 %
	Leverage ratio		
13	Totalt eksponeringsmål	6 300 622	5 545 533
14	Uvektet kjernekapitaldekning/Leverage ratio (%)	10,54	11,04
	Liquidity Coverage Ratio		
15	Totale likvide eiendeler av høy kvalitet (HQLA) (vektet verdi - gjennomsnitt)	474 036	455 833
EU 16a	Utbetalinger - Total vektet verdi	410 632	400 989
EU 16b	Innbetalinger - Total vektet verdi	338 976	250 805
16	Total netto ut- og innbetalinger (justert verdi)	122 359	212 748
17	Liquidity coverage ratio (%)	387 %	214 %
	Net Stable Funding Ratio		
18	Total tilgjengelig stabil finansiering	5 446 410	4 779 380
19	Krav til total stabil finansiering	3 849 678	3 439 905
20	NSFR ratio (%)	141 %	139 %

Ren kjernekapitaldekning har redusert med 0,07 prosentpoeng fra 20,39 til 20,32 i perioden 31. desember 2022 – 31. desember 2023. Hovedgrunnen til reduksjonen er en betydelig vekst i utlån og dermed en økning i beregningsgrunnlaget. Bankens resultat i regnskapsåret har dermed gitt tilstrekkelig økning av ansvarlig kapital for å opprettholde kapitaldekningsprosenten. Leverage ratio har redusert med 0,5 prosentpoeng fra 11,04% til 10,54% i perioden 31. desember 2022 – 31. desember 2023.

7. Godtgjørelsesordninger

7.1 Retningslinjer for godtgjørelsesordninger

Bankens ordninger for godtgjørelse påvirker ikke bankens risikoprofil ved at all godtgjørelse skjer via fast lønn for alle ansatte og fastsatte møtehonorerer for styre / generalforsamling. Banken har ingen form for bonus eller påskjønnelse gruppevis eller individuelt i forhold til verken salg eller øvrige risikoområder.

Kvantitativ informasjon om bankens godtgjørelser presentert i tabell nedenfor:

		a	b	c	d
		Styre	Toppledelse	Øvrig toppledelse	Andre identifiserte ansatte
Fast godtgjørelse	Antall identifiserte ansatte	5	1		
	Total fast godtgjørelse	670	1872		
	Herav: kontantbasert	670	1595		
	(Gjelder ikke i EU)				
	Herav: aksjer eller tilsvarende eierandeler				
	Herav: instrumenter som er knyttet til aksjer eller tilsvarende ikke-kontante instrumenter				
	Herav: andre instrumenter				
	(Gjelder ikke i EU)				
Variabel godtgjørelse	Herav: andre former		277		
	(Gjelder ikke i EU)				
	Antall identifiserte ansatte				
	Total variabel godtgjørelse				
	Herav: kontantbasert				
	Herav: utsatt				
	Herav: aksjer eller tilsvarende eierandeler				
	Herav: utsatt				
	Herav: instrumenter som er knyttet til aksjer eller tilsvarende ikke-kontante instrumenter				
	Herav: utsatt				
	Herav: andre instrumenter				
	Herav: utsatt				
	Herav: andre former				
	Herav: utsatt				
Total godtgjørelse		670	1872		